

080 14 IV 54

Ühest ebaselgest balletilavastusest

Mõni aeg tagasi esietendus RAT «Estonias» Schumani muusikal põhinev ballett «Karneval» (lavastaja Senta Ots).

«Estonia» balletikollektiiv on viimasel ajal andnud rea häid ballette. Neist on teatripubliku üldist tunnustust pälvinud «Luikede järv», mis järjest etenud publikut tulvil saalile. Käesoleva hooaja viimane balletilavastus «Karneval» jätab aga teatrikülastajale mõninga pettumuse.

Balletti tervikuna ei saa pidada õnnestunuks. Selle sisuline ülesehitus on halb, puudub psühholoogiline intriig. See ei anna juba algusest peale lavastajale õiget toetuspunkti balleti draamaatilise külje rõhutamiseks ega lahtimõtestamiseks koreograafiliste vahenditega. Balleti süžee on hõre ja primitiivne, psühholoogiliselt tuimalt kujundatud ja vähe kaasakiskuv. Sündmustikku jälgides jääb vaatajale arusaamatuks, mis on balleti keskseks mõtteks: kas vanema mehe armastus noore tütarlapse vastu, mis lõpeb nurjumisega, või on lavastaja püüdnud seada esikohale sotsiaalse momendi? Balleti lõpplahendus ei näita küllalt selgesti, kas Maria hülgas von Dornbergi sellepärast, et viimane oli vana, või sellepärast, et ta oli aadlik.

Balleti sisulise külje laialivalguvus annab end tunda ka tantsude kompositsioonilises ülesehituses. Siit tuleneb tantsunumbrite vähene seos üksteisega. Vastavalt üksikute muusikapalade iseloomule jääb hulk tantsunumbreid katkendlikuks. Selle all kannatab süžeeiline terviklikkus, balletti muutub üksluiseks ja igavaks.

«Karnevali» tantsudest on mitmed õnnestunud ja väljendusrikkad. Neist väärivad esiletõstmist Pierrette'i (Aime Leis) piruetid. Tantsude tehnilisest tugevusest kõnelevad ka kolme pajatsi (G. Kivisalu, A. Hanson, E. Ülevain) tantsud, mis liikumiselt vastavad hästi muusika iseloomule. Amori (E. Joasoo) tantsu iseloomustab suur tehniline meistrikkus, kuid vastavalt muusikale peaks ka tantsu väljenduses ilmne rohkem tundesoojust. Enamik osatäitjaid aga esitab oma tantsunumbrid vähese sisseelamise ja emotsionaalsusega. Nagu tähendasime, puudub esitatud rohkete tantsunumbrite vahel orgaaniline seos, — osatäitjad lihtsalt tantsivad maha oma osa, ühed tulevad, teised lähevad. Pidustusel puuduvad karnevalile omane meeoleolu, romantika ja rahvarohkus. Seda aga oleks võidud

saavutada just tantsude kompositsioonilise ülesehituse ning nende kindlama omavahelise seosega. See oleks vältinud üksikuid «tühje» ja igavaid momente tantsunumbrite esituses.

Kui koreograafilises osas mitmeti kannatab balleti sisuline tõlgendus, siis dramaatiline külg on kohati parem. V. Hagus esitab von Dornbergi psühholoogiliselt hästi ja ilmekalt. Vanema armunud mehe pettumus ja südamevalu on pantomiimiliselt antud väljendusrikkalt ja usutavalt. Armastava tütarlapse Maria osa esitab Ulle Ulla suure lüüri- lise emotsionaalsusega. Tema tunde- puhanguis armastatud noormehe vastu on sära ja ehtsust. Kahjuks ei toeta koreograafiline külg neid dramaatiliselt õnnestunud momente vajaliku selgusega.

I. Silla noormehena esineb jõulise kerguse ja tehnilise osavusega. Kuju psüühiline ilmetus on aga külm ja kuiv. Niisugune noormees ei sütitä Marias armastuseleeki.

Kokoti ja teiste kergemeelsete kujude askeldamine Maria poolt mahajäetud von Dornbergi ümber on sisuliselt vähe põhjendatud ja tundub antud kujul ka tantsuliselt kahvatuna ja väljendusvaesena. Ebamäärane ja tehtud on balleti lõpplahendus — noormehe ja Maria teineteise leidmine. Antud kujul ei haara see stseen vaatajat. Tantsuline ja mänguline lahendus oleksid pidanud eredamalt peegeldama armastuse suurust ja jõudu noorte leegitsevais südameis.

Kui paljud tantsunumbrid jäid katkendlikuks sisulise seotuse tõttu, siis mõnevõrra võõraks jääb kõigile sündmustele lavakujunduslik tegevuspaik (kunstnik Eesti NSV teeneline kunstitegelane A. Peek). Kavalehe kohaselt on balleti sündmuspaigaks põlispuudega park Reini ääres. Tagafooniil asuva lossi fassaadil ei ole aga mängulise tegevusega palju ühist. Ka õine park, kuigi see on ilulaternate tuldest valgustatud, on hilisõhtu jaoks liiga hele. Seetõttu läheb kaotsti pimedada õhtu romantiline tunnetus. Ilulaternat kontrastselt valgustatud puulehestik, mille varjud kaovad ümbritsevasse pimedusse, oleks vaatajale rohkem sisendanud hilisõhtu karnevali meeoleolu.

Lõpuks tuleb mainida, et balleti «Karneval» lavaletoomisega on teater ilmselt kiirustanud. Siit tulenevad läbi- mõtlematus, pealiskaudsus ja ebaselgus.

E. Vilba